

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 59 0 Ps 026477 18 Rev
Banjaluka, 18.09.2018. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću koje sačinjavaju sudije ovog suda i to, Darko Osmić kao predsjednik vijeća, te Jadranka Stanišić i Rosa Obradović kao članovi vijeća, u pravnoj stvari tužioca, AB „U.B.“ Ka.-L., zastupanog po punomoćniku, Advokatskoj firmi „S.“ o.d. B., ..., protiv tuženog, Fabrika glinice „B.“ a.d. Z. u stečaju, K., zastupanog po punomoćnicima, Dr. A.P., advokatu iz B. i R.K., advokatu iz B., ..., uz učešće umješaka na strani tuženog, V.M. iz Z., radi utvrđenja osnovanosti potraživanja, odlučujući o reviziji tužioca protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 59 0 Ps 026477 17 Pž 2 od 24.11.2017. godine, na sjednici održanoj dana 18.09.2018. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Odbijaju se zahtjevi tuženog i umješaka na strani tuženog za naknadu troškova odgovora na reviziju.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Bijeljini broj 59 0 Ps 026477 13 Ps od 24.04.2017. godine odbijen je zahtjev tužioca kojim je tražio: da se utvrdi da je potraživanje tužioca, kao razlučnog povjerioca prema tuženom u izosu od 155.226.433,90 KM osnovano u cjelosti; da se utvrdi založno pravo u korist tužioca nad udjelima tuženog u društvima, AB „B.E.“ K. L., „B.E.1“ d.o.o. Z., „A.“ d.o.o. Z. i „M.“ d.o.o. Z.; da se obaveže stečajni upravnik tuženog, da potraživanje tužioca kao razlučnog povjerioca u iznosu od 155.226.433,90 KM prizna u cjelosti kao razlučno pravo i da u skladu sa tom odlukom ispravi tabelu priznatih potraživanja, te potraživanje tužioca razvrsta u priznata razlučna prava, a tužiocu omogućiti odvojeno namirenje iz predmeta razlučnog prava. Istom presudom tužilac je obavezan da tuženom, na ime troškova parničnog postupka, isplati 24.365,25 KM.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 59 0 Ps 026477 17 Pž 2 od 24.11.2017. godine žalba tužioca je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Tužilac revizijom pobija drugostepenu presudu, zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se pobijana presuda preinači i udovolji zahtjevu tužioca ili ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju, tuženi je predložio da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili pak odbije kao neosnovana.

U odgovoru na reviziju, umješak na strani tuženog je takođe predložio da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili pak odbije kao neosnovana.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca kojim traži: da se utvrdi da je potraživanje tužioca, kao razlučnog povjerioca prema tuženom u iznosu od 155.226.433,90 KM osnovano u cjelosti; da se utvrdi založno pravo u korist tužioca nad udjelima tuženog u društvima, AB „B.E.“ K. L., „B.E.1“ d.o.o. Z., „A.“ d.o.o. Z. i „M.“ d.o.o. Z.; da se obaveže stečajni upravnik tuženog, da potraživanje tužioca kao razlučnog povjerioca u iznosu od 155.226.433,90 KM prizna u cjelosti kao razlučno pravo i da u skladu sa tom odlukom ispravi tabelu priznatih potraživanja, te potraživanje tužioca razvrsta u priznata razlučna prava, a tužiocu omogući odvojeno namirenje iz predmeta razlučnog prava.

Po provedenom postupku prvostepeni sud je utvrdio: da je rješenjem Okružnog privrednog suda u Bijeljini broj 59 0 St 025717 13 St od 08.04.2013. godine otvoren direktni stečajni postupak nad imovinom stečajnog dužnika, Fabrika glinice „B.“ a.d. Z.; da je tužilac, kao razlučni povjerilac, prijavio svoja potraživanja u ukupnom iznosu od 155.226.433,90 KM, po osnovu ugovora o zalozi akcija i zalozi udjela u društvima; da je na ispitnom ročištu od 25.09.2013. godine, stečajni upravnik osporio potraživanje tužioca i svojstvo razlučnog povjerioca; da je tužilac tužbom, podnesenom prvostepenom sudu 22.10.2013. godine, pokrenuo predmetnu parnicu; da zahtjev iz tužbe tužilac zasniva na pet ugovora o zalozi u kojima je tuženi bio ugovorna strana, četiri ugovora o zalozi akcija, svi od 28.01.2013. godine i jedan ugovor o zalozi udjela od 07.12.2012. godine; da je u ugovorima o zalozi akcija, br. 20220130005188 od 28.01.2013. godine, br. 20220130005185 od 28.01.2013. godine, br. 202201300031225 od 28.01.2013. godine i br. 20220130005190 od 28.01.2013. godine, u kojima je tuženi bio založni dužnik, predmet zaloge bio isti, obične akcije tuženog čiji je emitent AB „B.E.“ K.-L. u iznosu od 119.022.998 jedinica, te da su se tim ugovorima obezbjeđivala potraživanja tužioca prema trećim licima nastala na osnovu većeg broja zaključenih ugovora o kreditu i ugovora o drugim novčanim transakcijama; da se ugovorom o zalozi udjela od 07.12.2012. godine, koje tuženi ima u „B.E.1“ d.o.o. Z., tužilac, kao založni povjerilac, obavezao da će na osnovu zaključenog ugovora o zajmu, omogućiti kreditnu liniju tuženom kao založnom dužniku; da je na ugovore o zalaganju akcija bila ugovorena primjena zakona Republike L., a na ugovore o zalozi udjela primjena domaćih propisa; da tužilac svoj zahtjev zasniva i na ugovorima u kojima tuženi nije bio ugovorna strana, a da se radi o ugovoru o zalozi udjela u društvu, „M.“ d.o.o. Z., zaključenog između AB „B.E.“ d.o.o. K.L. kao založni dužnik, AB „U.B.“, K. L. kao založni povjerilac i „M.“ d.o.o. Z. od 07.12.2012. godine, te ugovoru o zalozi udjela u društvu, „A.“ d.o.o. Z., zaključenog između AB „B.E.“ d.o.o. K.L. kao založni dužnik, AB „U.B.“, K. L. kao založni povjerilac i „A.“ d.o.o. Z. od 07.12.2012. godine; da je u vrijeme zasnivanja založnog prava na udjelima u ova dva društva, kao njihov osnivač i vlasnik sa 100% udjela bio AB „B.E.“ d.o.o. K.L., a da je prije ovog upisa, vlasnik ovih društava bio tuženi; da je zaloga udjela po ovim ugovorima registrovana u registru zaloga (broj A-20121210-41 i A-20121210-42); da je na osnovu rješenja Republičkog deviznog inspektorata Republike Srpske broj 06/2.2/431.7-49/13 od 04.06.2013. godine, u postupku izvršene kontrole kod tuženog, a nakon utvrđenih nepravilnosti u postupku primjene Zakona o deviznom poslovanju („Službeni glasnik Republike Srpske” br. 96/03, 123/06 i 92/09), Zakona o vanjskotrgovinskoj politici („Službeni glasnik BiH” br. 7/98) i Odluci o uslovima za dobivanje dozvole za iznošenje sredstava izvan Bosne i Hercegovine u svrhu osnivanja preduzeća u inostranstvu („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” br. 22/98), naloženo, pored ostalog, da se izvrši povrat 100% osnivačkih udjela zavisnih privrednih

društava "A." d.o.o. Z. u iznosu od 253.072.107,00 KM i "M." d.o.o. Z. u iznosu od 63.508.825,00 KM koje je Fabrika glinice "B." a.d. Z. prenio u AB "B.E." L. po osnovu povećanja osnivačkog kapitala na način da se u registarskom sudu izvrši promjena vlasništva na udjelima "A." d.o.o. Z. i "M." d.o.o. Z. u korist tuženog, umjesto ranije upisanog AB "B.E." L.; da je shodno tome, promjena vlasnika udjela po rješenju registarskog suda od 26.04.2012. godine (u korist AB "B.E." d.o.o. K.L.) bila nezakonita, tako da je AB "B.E." L., brisan, a ponovo upisan tuženi kao vlasnik 100 % udjela u ovim zavisnim društvima koji je, u društvu "A." d.o.o. Z. iznosio 253.072.107,00 KM, a u društvu "M." d.o.o. Z. 63.508.825,00 KM; da je promjena vlasnika u korist tuženog izvršena rješenjem registarskog suda broj 059-0-Reg-13-000415 i broj 059-0-Reg-13-000416, oba od 12.07.2013. godine, kojim je izvršeno brisanje, kao neosnovanog upisa promjene osnivača "M." d.o.o. Z. i "A." d.o.o. Z. na osnovu rješenja registarskog suda br. 059-0-Reg-11-000 970 i 059-0-Reg-11-000 969 oba od 26.04.2012. godine, kojima je kao osnivač ovih društava upisan "B.E." AB Republika L. i da je ovo rješenje pravosnažno; da je predmet tužbenog zahtjeva utvrđivanje potraživanja tužioca kao razlučnog povjerioca prema tuženom u iznosu od 155.226.433,90 KM koji je predstavljao zbir pojedinačnih potraživanja tužioca dospjelih na dan 16.05.2013. godine uz navođenje konkretnih pravnih poslova, iz kojih je proizašao taj dug.

Temeljem ovakvog činjeničnog utvrđenja prvostepeni sud je zaključio, s pozivom na odredbe člana 42., 43 i 50. Zakona o stečajnom postupku, da zahtjev tužioca nije osnovan, pa je stoga sudio tako, što je donio odluku kao u izreci prvostepene presude.

Iz razloga odluke prvostepenog suda proizilazi, da kako tužilac nije povjerilac prema stečajnom dužniku, nego je povjerilac prema trećim licima, to tuženi nije lični dužnik tužioca, pa stoga ni tužilac ne može da ima novčano potraživanje u iznosu od 155.226.433,90 KM prema tuženom, shodno odredbama člana 43 Zakona o stečajnom postupku.

Kod takvog stanja stvari, razlučno pravo, čak i da postoji, može da znači samo pravo na odvojeno i prioritetno namirenje iz predmeta razlučnog prava u nominalnom iznosu koji je obezbjeđen zalogom i to u postupku izvršenja.

Imajući u vidu, da tužilac nema upisano (registrovano) založno pravo na teret tuženog, odnosno da tužilac nije dokazao da je u registar zaloga bilo upisano založno pravo na akcijama (kako je to bilo previđeno i zaključenim ugovorima na koje se primjenjuje litvansko pravo) niti ima dokaz da je založno pravo na udjelima u "B.E.1" d.o.o. Z. upisano u registar zaloga na tuženog kao založnog dužnika prema Okvirnom zakonu o zalozama, prvostepeni sud zaključuje, da slijedom toga, tužilac nije dokazao da je razlučni povjerilac, u smislu odredaba člana 42 Zakona o stečajnom postupku, jer da pojam razlučnog povjerioca podrazumijeva povjerioca stečajnog dužnika koji je svoje potraživanje obezbijedio na neki od zakonom predviđenih načina prije otvaranja stečajnog postupka.

Obzirom da tuženi nije bio ugovorna strana, u ugovorima o zalozi udjela u društvima, „A.“ d.o.o. Z. i „M.“ d.o.o. Z. od 07.12.2012.godine, prvostepeni sud je zaključio, da potraživanje tužioca po osnovu tih ugovora nije osnovano, bez obzira, što je tuženi nakon toga, kasnije, upisan kao vlasnik udjela u tim društvima, jer nezakonit upis vlasništva AB „B.E.“, K. na udjelima u društvima, „A.“ d.o.o. Z. i „M.“ d.o.o. Z., koje je AB „B.E.“ K. založio na osnovu ugovora od 7.12.2012. godine, ne može da proizvede nikakve pravne posljedice u odnosu na tuženog.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja prvostepenog suda i zaključak tog suda, pa je sudio tako, što je donio odluku kao u izreci drugostepene presude.

Odluke nižestepenih sudova su pravilne.

Naime, odredbama člana 42. Zakona o stečajnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 26/10 – prečišćeni tekst), koji je bio na snazi u vrijeme otvaranja stečajnog postupka nad tuženim je propisano, da povjerioci, koji imaju različno pravo na nekom predmetu stečajne mase, su ovlašteni na odvojeno namirenje iz predmeta razlučnog prava za glavno potraživanje, kamate i troškove, u skladu sa odredbama člana 107-112 tog zakona (stav 1.).

Razlučni povjeriocu su: hipotekarni povjerioci i povjerioci zemljišnog duga, povjerioci koji su zakonom, pljenidbom, sporazumom pred sudom ili pravnim poslom stekli neko založno pravo, povjerioci kojima je stečajni dužnik radi obezbjeđenja prenio neko pravo i povjerioci kojima pripada pravo zadržavanja (stav 2.).

Prema odredbama člana 43. Zakona o stečajnom postupku, razlučni povjeriocu mogu biti stečajni povjerioci, ako im je stečajni dužnik lično odgovoran. Oni imaju pravo na srazmjerno namirenje iz stečajne mase samo ako se odreknu odvojenog namirenja ili se nisu uspjeli odvojeno namiriti u cjelini ili djelimično, u kom slučaju se namiruju srazmjerno visini neizmirenog dijela svog potraživanja.

Pravilnim tumačenjem ovih odredaba proizilazi, da je razlučni povjerilac, stečajni povjerilac samo onda, ako mu je stečajni dužnik lično odgovoran, tj., ako razlučni povjerilac ima neposredno potraživanje u odnosu na stečajnog dužnika, koje je obezbjeđeno zasnovanjem založnog prava na nekoj imovini stečajnog dužnika.

Kako se zahtjevom iz tužbe traži da se utvrdi da je osnovano potraživanje tužioca kao razlučnog povjerioca u odnosu na tuženog u iznosu od 155.226.433,90 KM, a iz ugovora u kojima je tuženi bio ugovorna strana, pobliže opisanih u tužbi, ne proizilazi da su parnične stranke bile u dužničko-povjerilačkom odnosu, već da je tim ugovorima dat zalog radi obezbjeđenja potraživanja koja tužilac ima prema trećim licima, pravilan je zaključak nižestepenih sudova, da zahtjev tužioca kojim je tražio da se utvrdi da je osnovano njegovo potraživanje kao razlučnog povjerioca u odnosu na tuženog u iznosu od 155.226.433,90 KM, nije osnovan u smislu odredaba članom 43 Zakona o stečajnom postupku.

Za uspjeh u parnici povodom zahtjeva iz tužbe, da se utvrdi založno pravo u korist tužioca nad udjelima tuženog u društvima, AB „B.E.“ K. L., „B.E.1“ d.o.o. Z., „A.“ d.o.o. Z. i „M.“ d.o.o. Z., tužilac je bio u obavezi da dokaže, da je shodno odredbama člana 2., a u vezi sa članom 4 stav 1. Okvirnog zakona o zalozima („Službeni glasnik BiH“ broj 28/04) stekao založno pravo na udjelima tuženog u navedenim društvima.

Naime, odredbama člana 2. Okvirnog zakona o zalozima je propisano, da zalog znači stvarno pravo na stvari uspostavljeno u skladu sa odredbama člana 4. stav 1. ovog zakona, a koje je stečeno od strane zalogoprimca kao sredstvo osiguranja jednog ili više postojećih ili budućih potraživanja.

Odredbama člana 4. stav 1. Okvirnog zakona o zalozima je propisano, da je zalog nastao ispunjenjem četiri uslova i to: da u registru zaloga postoji registracija koja se odnosi na taj zalog, da lica koja su označena kao založni dužnik i založni povjerilac su zaključili ugovor o zalogu, da lice označeno kao založni dužnik je vlasnik stvari koja je određena kao zalog i da lice označeno kao založni povjerilac je dalo ili obavezno dati kredit licu označenom kao založni dužnik ili trećem licu.

Kako iz stanja spisa proizilazi, da između parničnih stranaka nikad nije zaključen ugovor o zalozima udjela tuženog u AB „B.E.“ K. L. u korist tužioca, to se zahtjev tužioca u

pogledu sticanja založnog prava na udjelu tuženog u AB „B.E.“ K. L., ukazuje neosnovanim iz tih razloga.

Nije sporno, da je ugovorima o zalozi akcija, br. 20220130005188 od 28.01.2013. godine, br. 20220130005185 od 28.01.2013. godine, br. 202201300031225 od 28.01.2013. godine i br. 20220130005190 od 28.01.2013. godine, u kojima je tuženi bio založni dužnik, predmet zaloge bio isti, obične akcije tuženog čiji je emitent AB „B.E.“ K.-L. u iznosu od 119.022.998 jedinica, te da su se tim ugovorima obezbjeđivala potraživanja tužioca prema trećim licima nastala na osnovu većeg broja zaključenih ugovora o kreditu i ugovora o drugim novčanim transakcijama. No, činjenica je, da tužilac nije tražio sticanje založnog prava na akcijama tuženog, shodno navedenim ugovorima, niti je dostavio dokaz o registrovanim zalozima na akcijama, prema pravu Republike Litvanije, kako je to bilo utanačeno navedenim ugovorima.

Tačno je, da se ugovorom o zalozi udjela od 07.12.2012. godine, koje tuženi ima u “B.E.1” d.o.o. Z., tužilac, kao založni povjerilac, obavezao da će na osnovu zaključenog ugovora o zajmu, omogućiti kreditnu liniju tuženom kao založnom dužniku.

Kada se ima u vidu, da predmetni ugovor o zalozu udjela, odnosno zalog koji je predmetom tog ugovora, nikad nije registrovan, to isti, shodno odredbama člana 2 i člana 4 stav 1. Okvirnog zakona o zalozima nije ni nastao.

Stoga se i zahtjev tužioca, da je stekao založno pravi na udjelu tuženog u “B.E.1” d.o.o. Z., ukazuje neosnovanim.

Takođe je tačno, da su 07.12.2012. godine AB “B.E.” d.o.o. K.L. kao založni dužnik, AB “U.B.”, K. L. kao založni povjerilac i “M.” d.o.o. Z. zaključili ugovor o zalozi udjela u društvu, “M.” d.o.o. Z., te da su isto tako, 07.12.2012. godine AB “B.E.” d.o.o. K.L. kao založni dužnik, AB “U.B.”, K. L. kao založni povjerilac i “A.” d.o.o. Z. zaključili ugovor o zalozi udjela u društvu, “A.” d.o.o. Z. i da su ovi ugovor o zalozu udjela registrovani.

Kako tuženi nije zaključio ove ugovore, te samim tim nije založio udjele u “M.” d.o.o. Z. i A.” d.o.o. Z. u korist tužioca, nema nikakve sumnje da se zahtjev tužioca kojim traži da se utvrdi da je stekao založno pravo na udjelima tuženog u “M.” d.o.o. Z. i A.” d.o.o. Z., ukazuje neosnovanim.

Na ovakav zaključak ne utiče činjenica, da je tuženi nakon toga, upisan kao vlasnik udjela u društvima, “A.” d.o.o. Z. i “M.” d.o.o. Z., koji su bili predmetom navedenih ugovora o zalozi udjela, kada se ima u vidu, da je AB “B.E.” d.o.o. K.L., nezakonito založio udjele u društvima, “A.” d.o.o. Z. i “M.” d.o.o. Z., zbog čega i navedeni ugovori o zalozi udjela u društvima, “A.” d.o.o. Z. i “M.” d.o.o. Z., ne mogu proizvesti pravne posljedice.

Kod takvog stanja stvari, pravilno nalaze nižestepeni sudovi, da se neosnovanim ukazuje i zahtjev tužioca da se obaveže stečajni upravnik tuženog, da potraživanje tužioca kao razlučnog povjerioca u iznosu od 155.226.433,90 KM prizna u cjelosti kao razlučno pravo i da u skladu sa tom odlukom ispravi tabelu priznatih potraživanja, te potraživanje tužioca razvrsta u priznata razlučna prava, a tužiocu omogući odvojeno namirenje iz predmeta razlučnog prava.

Imajući u vidu date razloge, ovaj sud nalazi da su neosnovani revizionni prigovori, da su nižestepeni sudovi pogrešno primjenili odredbe člana 42. i 43. Zakona o stečajnom postupku, te odredbe člana 2 u vezi sa članom 4 stav 1 Okvirnog zakona o zalozima, kao i da je njihov zaključak u pogledu neosnovanosti predmetnog potraživanja nepravilan.

Kako je odredbama člana 120 Zakona o stečajnom postupku propisano, da ako je stečajni upravnik osporio neko potraživanje, povjerilac se upućuje na parnicu radi utvrđenja osporenog potraživanja, to se neosnovanim ukazuju i revizioni prigovori da je na parnicu trebao biti upućen stečajni upravnik.

Pozivanje tužioca na presudu Okružnog suda u K. u L. br.2-56-3-00262-2013-2 od 11.11.2015. godine, koja je priznata rješenjem Okružnog suda u Bijeljini, br. 12 0 V 005914 16 V od 10.02.2017. godine, ne utiče na drugačiji zaključak suda, jer je sudbina ugovora koji su bili predmet raspravljanja pred tim sudom, među kojima su i ugovori za čije uredno ispunjenje su bili zaključeni ugovori o zalagama na kojima je tužilac zasnovao postojanje razlučnog prava, ostala neizmjenjena.

Kako prednje stanje stvari ukazuje, da se bitnim revizionim prigovorima tužioca ne utiče na zakonitost i pravilnost odluke drugostepenog suda, valjalo je primjenom člana 248. Zakona parničnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13) donijeti odluku kao u izreci ove presude.

Pri tome je ovaj sud imao u vidu, da su neosnovani navodi tuženog i umješaka na strani tuženog, izneseni u odgovoru na reviziju, da je punomoćniku tužioca prestala punomoć na osnovu ugovora o kupoprodaji potraživanja od 17.08.2017. godine, kojim je „U.B.“ K.L. prodala „S.p.“ d.o.o. K. S. svoja potraživanja od 20.142.000 eura prema „B.E.“ a.b. L., (poblje navedena tim ugovorom), jer su utanačenja ugovornih strana u pogledu tog ugovora, (pa i ona koja se tiču zastupanja i prestanka punomoći) bez uticaja na predmet spora.

Cijeneći da odgovor na reviziju, tuženog i odgovor na reviziju, umješaka na strani tuženog, nisu bili nužan i neophodan trošak, u smislu odredaba člana 387 ZPP, to je ovaj sud odbio zahtjev istih da im se naknade troškovi na ime odgovora na reviziju.

Predsjednik vijeća
Darko Osmić

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić

